

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Gelis 14.08.2022
Published /Yayınlanma 30.09.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Çetin, M. & Uslu, S. (2022). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) kavramına ilişkin bilişsel yapıları: Kit çalışması. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(87), 1740-1751.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3269>

Dr. Mehmet ÇETİN

<https://orcid.org/0000-0002-3065-1969>

Niğde / TÜRKİYE

Doç. Dr. Salih USLU

<https://orcid.org/0000-0003-0558-516X>

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Niğde / TÜRKİYE

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMEN ADAYLARININ FİNANSAL OKURYAZARLIK (EKONOMİ OKURYAZARLIĞI) KAVRAMINA İLİŞKİN BİLİŞSEL YAPILARI: KİT ÇALIŞMASI

COGNITIVE STRUCTURES OF SOCIAL STUDIES TEACHER CANDIDATES REGARDING FINANCIAL LITERACY (ECONOMIC LITERACY): WAT STUDY

Issue/Sayı: 87

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

ÖZET

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlığa (ekonomi okuryazarlığı) ilişkin bilişsel yapılarının incelenmesinin amaçlandığı araştırmanın çalışma grubunu 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde bir devlet üniversitesinin Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan ve araştırmaya gönüllülük esasına göre katılım sağlayan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 248 katılımcı oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak yürütülmüştür. Veri toplama aracı olarak, Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) kullanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testinin hazırlanmasında Milli Eğitim Bakanlığı 2018 Sosyal Bilimler Öğretim Programı'nda yer alan "Finansal Okuryazarlık Becerisi" temel kavram olarak kullanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testinden elde edilen verilerin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda anahtar kavram için verilen kelimelerin tekrar sayılarına ilişkin frekans tabloları oluşturularak bu tablolara uygun kesme noktaları saptanmış, bilişsel yapıyı ve kavramsal bağlantıları görmek için kavram ağı oluşturulmuştur. Kavram ağının oluşturulmasında Florida İnsan ve Makine Bilişi Enstitüsü tarafından oluşturulan ve ücretsiz kullanıma sunulan CMapTool programı kullanılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anahtar kavramla 5 kelimeyi ilişkilendirdiği (Para, Ekonomi, Banka, Döviz, Ticaret) sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Finansal Okuryazarlık, Ekonomik Okuryazarlık, Ekonomi, Sosyal Bilimler, Kelime İlişkilendirme Testi.

ABSTRACT

The study aims to examine the cognitive structures of social studies teacher candidates regarding financial literacy (economic literacy). The study group, who participated in the study on a voluntary basis, consists of 248 participants from the 1st, 2nd, 3rd, and 4th-grade students who studied in the Social Studies Education Department at Niğde Ömer Halisdemir University in the 2021-2022 academic year fall semester. The research was conducted using the phenomenology design, which is one of the qualitative research methods. The Word Association Test (WAT) was used as the data collection tool. "Financial Literacy Skill" in the 2018 Social Studies Curriculum of the Ministry of National Education was used as the basic concept in the preparation of the WAT. The data obtained from the WAT was analyzed through the content analysis technique. In this context, frequency tables related to the number of repetitions of the words given for the key concept were created, breakpoints suitable for these tables were determined and a concept network was created to see the cognitive structure and conceptual connections. The CMapTool program, which was created by the Florida Institute of Human and Machine Cognition and is available for free, was used in the creation of the concept network. It was concluded that social studies teacher candidates associated 5 words with the key concept (Money, Economy, Bank, Foreign Exchange, Trade).

Keywords: Financial Literacy, Economic Literacy, Economy, Social Studies, Word Association Test.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu ihtiyaçlarını sağlamak adına direkt ya da dolaylı olarak finansal uygulamalara dahil olmaktadır. Paranın icadından önce insanların ihtiyaçlarını takas sistemiyle giderdiği sistemde dahi günümüzdeki kadar karmaşık olmayan finansal uygulamaların yer aldığı söylenebilir. İhtiyaç duyulan ürüne karşılık verilecek ürün miktarı ve değer denkleğinin hesaplanması bir dizi finansal işlemler sürecini içermektedir. Günümüzde ise bu süreç çok daha karmaşık bir boyuta evrilmiştir. Özellikle bankaların bireylere sunmuş olduğu çeşitli ürünlerin ve hizmetlerin bireyler tarafından kullanılması bir yana, bunların bireyler tarafından anlaşılması son derece güç bir hal almıştır (Baysa ve Karaca, 2016). Ürün ve hizmetlerin karmaşık yapısının bireyler tarafından anlaşılması nedeniyle bireyler çeşitli risklerle daha sık karşı karşıya kalmaktadır (Doğan, 2019). Bu durumun meydana gelmesinde finansal sistemler/uygulamaların karmaşık yapısına ek olarak bireylerin finansal bilgi eksikliği de neden olabilmektedir. Finansal ürün ve hizmetlerin bireyin hayatına sağlayacağı katkıları bilmemesi, bunları nasıl kullanacağı bilmemesi gibi nedenlerle bu ürün ve hizmetleri tercih etmemekte veya finansal sistemlerde işlem yapmamaktadır (Er ve Çetintaş, 2018). Günümüzde alışverişler, fatura ödemeleri, kurum ödemeleri, sağlık ödemeleri vb. hizmetlerin gerçekleştirilmesinde finansal ürünler ve araçlar kullanılmaktadır. Bu araçların ihtiyaçların giderilmesi noktasında amacına uygun bir şekilde kullanılması zaruridir (Elmas ve Yılmaz, 2016). Bireylerin, finansal sistemlerin işleyişi hakkında bilgi sahibi olması, bütçelerini sağlıklı bir şekilde kullanması, birikimlerini iyi bir şekilde değerlendirmesi, yatırımlarını gerçekçi ve verimli bir şekilde yapabilmesi, finansal sistemlerde karşılaşılan risk durumlarını yönetebilmesi elzemdir (Doğan, 2020). Bu noktada, finansal okuryazarlık bireylere ihtiyaç duyulan bu becerilerin kazandırılmasında mihenk taşı görevini görmektedir.

Okuryazar ve okuryazarlık kavramları aynıymış gibi düşünülmesine karşın bir birinden oldukça farklı kavramlardır. Temel olarak okuryazar sözcüğünün anlamı “okuması yazması olan öğrenim görmüş kimse” olarak tanımlanmasına karşın (Türk Dil Kurumu, [TDK], 2021), okuryazarlık ise bağlamlar arasında değişiklik yapabilme ve becerilerin farklı bağlamlara aktarılması veya aktırılmaması durumunu ifade etmektedir (Gül, 2007). Okuryazarlık kavramı farklı alanların terminolojisi ele alındığında daha iyi tanımlanabilmektedir (Köksal, 2013). Her okuryazarlık kavramı terminolojik olarak içinde yer aldığı kavramın özelliklerini taşımaktadır. Örneğin, okuryazarlık kavramının sahip olduğu anlam, hukuk okuryazarlığı, harita okuryazarlığı veya finansal okuryazarlık terminolojilerinde çok farklı bir anlama evrilebilmektedir. Hukuk okuryazarlığı, hukuka ilişkin kaynakların doğru okunabilme becerisine ek olarak hukuki terimleri doğru bir şekilde anlama (Sönmez, İrşi, Önlen ve Polat, 2019) olarak tanımlanırken, harita okuryazarlığı; harita renklerinden, işaretlerinden, sembollerinden ve haritadaki lejanttan yola çıkarak haritayı yorumlayabilme, analiz edebilme ve değerlendirme yapabilme becerisi olarak tanımlanmaktadır (Erol, 2017). Tanımlardan da anlaşılacağı üzere temelde okuryazarlık kavramı yer almasına karşın, bağlamsal olarak farklı durumları ifade etmektedir. Hukuk okuryazarlığı hukuk ve hukuka ilişkin temel bilgi ve becerileri kapsarken, harita okuryazarlığı ise haritaya ilişkin temel bilgi ve becerileri kapsamaktadır. Finansal okuryazarlık kavramı ise bu iki kavramdan çok daha farklı bağlamları içerisinde barındırmaktadır.

Finansal okuryazarlık ise bireyin bilinçli finansal karar almasına katkı sağlayan bilgi, beceri ve finansal yönetim becerilerini kavrama, uygulama yetenekleri olarak ifade edilmektedir (Saritha ve Srivinas, 2019). Kısacası finansal okuryazarlık, insanların ekonomik bilgileri işleme, finansal planlama, para birikimi, borç ve emekli maaşları hakkında bilinçli kararlar alma yeteneği olarak ifade edilebilir (Lusardi, Mitchell ve Curto, 2010). Mali süreçlerde kararlar almaya yardımcı olarak, bilgi ve finansal davranışları içeren finansal kavramlar ile riskler hakkında farkındalık ve anlayış finansal okuryazarlık ile bireye kazandırılır (Padil, Kasim, Muda, Ismail ve Zin, 2021). Bu okuryazarlık mali süreçlerin tamamında bireyi donanımlı hale getirmektedir. Paranın nasıl kazanıldığına, harcadığına ve tasarruf edildiğine ilişkin eğitim ve anlayışın yanı sıra; karar vermek için finansal kaynakları kullanma becerisi veya becerileri bu okuryazarlık ile bireye kazandırılmaktadır (Roespinoedji, Saudi, Baker ve Zamri, 2021). Bu becerilerin kazanmış birey finansal okuryazar olarak ifade edilmektedir. Kişinin kişisel finansmanı için planlama yapması, borcunu yönetmesi, aynı zamanda faizi etkin bir şekilde hesaplaması ve paranın zaman değerini anlaması, finansal olarak okuryazar olmanın özellikleridir (Saritha ve Srivinas, 2019). Mali açıdan okuryazar bir vatandaş, para ve fiyat konularına odaklanır ve değişen yaşam durumları karşısında finansal varlıkları ile finansal yükümlülükleri yönetmek de dahil olmak üzere kişisel veya aile bütçesini sorumlu bir şekilde yönetebilir (Pavelková, 2021). Özet olarak finansal okuryazarlık becerisini kazanmış bir birey; harcamalarını takip ederek harcama durumuna göre bütçe hazırlar, ihtiyaç duyduğu bir ürünü satın almadan önce fiyatları

karşılaştırır, yaşanan bilecek acil ve beklenmedik olaylar karşısında hazırlıklı olma adına birikim yapar (Ünlüer, 2021). Günümüz koşulları göz önüne alındığında finansal okuryazarlık becerisini kazanmış bireylere duyulan ihtiyaç her gün artmaktadır.

Gerek küresel gerekse ulusal açıdan mevcut ekonomik koşullar göz önüne alındığında, özellikle yaşanan mali dezavantajlarla başa çıkmak, finansal açıdan ekonomik süreçlerin avantajlarından yararlanmak için gerekli beceri ve kaynaklara sahip olmayan bireylerin ekonomik güvenliği ciddi endişeler yaratmaktadır (Malekpour, Fazlzadeh ve Jabarzadeh, 2021). Bireylerin ekonomik faaliyetlerinde geleceğe güvenle bakabilmeleri adına okuryazarlığın kritik öneme sahip olduğu ifade edilebilir. Zira gerçekleştirilen çalışmalarda; bireyin finansal faaliyetinde ve refahında finansal okuryazarlığın önemli bir rol oynadığı belgelenmektedir (Yeh ve Ling, 2021). Son süreçlerde küresel ve ulusal düzeyde dolandırıcılık faaliyetleri nedeniyle pek çok insan güç durumlarına düşmekte ve sahip olduğu ekonomik kazançları kaybedebilmektedir. Yaşanan bu olayların temelinde bireylerin yüksek getiri ve yüksek risk arasındaki bağlantının farkında olmamalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim gerçekleştirilen çalışmalarda bireylerin yüksek risk ve yüksek getiri arasındaki bağlantıya ilişkin farkındalıklarının olmadığı tespit edilmiştir (Gui, Huang ve Zhao, 2021). Bu farkındalığın sağlanmasında finansal okuryazarlık kilit öneme sahiptir. Çünkü insanların finansal açıdan iyi kararlar almak için gerekli finansal okuryazarlık seviyelerine sahip olmadığı tespit edilmiştir (Malekpour ve diğerleri, 2021). Finansal okuryazarlık temelde öğrencilere, genelde ise toplumdaki her bireye kazandırılması gereken bir beceri olduğu ifade edilebilir. Öğrencilerin ve toplumdaki diğer bireylerin "hızlı ve kolay" para kazanarak lüks bir yaşam tarzı sürdürmek için gerçekçi olmayan hedeflerden kaçınmak gibi finansal hedeflerini belirlemede doğru şekilde yönlendirilmeleri gerekir (Padil ve diğerleri, 2021). Zira gerçekleştirilen farklı bir çalışmada ise yeterli bütçeleme becerilerine sahip olmanın öğrenciler arasında yatırım dolandırıcılığı konusunda farkındalığı önemli ölçüde etkilediği ortaya konmuştur (Padil ve diğerleri, 2021).

Bu kapsamda geleceğin yetişkin bireyleri olacak bugünün gençlerinin finansal okuryazarlık becerileri ile bugünden donanmaları son derece önemlidir. Bu becerinin kazandırılmasında eğitim kurumları kilit rol oynamaktadır. Okullarda öğrencilere finansal okuryazarlık becerisini kazandırılmaya yönelik verilecek eğitimler yetersiz kaldığında, çocuklar finansal konularda ebeveynlerinden veya diğer yetişkinlerden öğrenmek zorunda kalabilmektedir (Ünlüer, 2021). Ülkemizin genç nüfus oranı dikkate alındığında finansal okuryazarlık becerisinin kazandırılmasının önemi bir kez daha gün yüzüne çıkmaktadır. Gelecekteki emeklilikleri ve mali konularda karar verme sorumluluğunun değişmesi nedeniyle bir ülkenin genç nüfusunda ne kadar büyük yüzdelere sahipse, o ülkenin geleceğindeki mali kriz yaşaması daha olası olacaktır (Malekpour ve diğerleri, 2021). Gelecekte ülkemizin bu tür olumsuz durumlarla karşı karşıya kalmaması adına finansal okuryazarlık becerisinin genç bireylere kazandırılmasının önemi bir kez daha gün yüzüne çıkmaktadır. Bu kapsamda geleceğin bireylerini yetiştirecek öğretmenlerin bu beceriye sahip öğretmenler olarak yetişmesi de son derece önemlidir. Öğretim programında doğrudan verilecek bir beceri olarak yer alan "Finansal Okuryazarlık" becerisinin geleceğin sosyal bilgiler öğretmeni olacak öğretmen adaylarının perspektifinde nasıl bir yer tuttuğunun saptanması araştırmanın temel amacıdır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak yürütülmüştür. Olgubilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretim programında yer alan Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı) fenomen olarak kabul edilmiştir. Geleceğin sosyal bilgiler öğretmeni olacak olan öğretmen adaylarının bilişsel yapıların yola çıkarak öğretim programında yer alan beceriye ilişkin bakış açıları olgusu incelenmiş olduğundan, araştırmada fenomenoloji deseni kullanılmıştır.

2.2. Çalışma Grubu

Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılı güz döneminde Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda öğrenim görmekte olan (1, 2, 3. ve 4. Sınıf) ve araştırmaya gönüllük esasına göre katılım göre katılım sağlamış olan 169 kadın (%68,15), 79 erkek (%31,85) toplam 248 öğretmen adayıyla yürütülmüştür. Katılımcılara ilişkin demografik özellikler Tablo 1'de sunulmuştur.

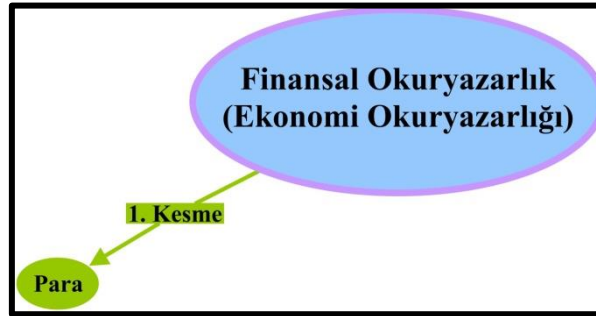
açıklama yapılmış ve verilen anahtar kavrama ilişkin katılımcıların akıllarına getirdiği ilgili kelimeleri yazmaları için 30 saniye süre verilmiştir (Tokcan, 2015). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarından verilen süre içerisinde anahtar kavrama ilişkin kelimeleri altına yazarak ve anahtar kavramla ilişkili olduğunu düşündükleri kelimelerden birini seçerek bunun sosyal bilgilerle olan ilişkisinin anlatıldığı bir cümle oluşturmuştur. Öğretmen adaylarının anahtar kavrama ilişkin yazdıkları kelimeler ve cümleler analiz sürecinde derinlemesine incelenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmen adaylarının anahtar kavrama ilişkin sundukları kelimeler ve cümlelerin çözümlemesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda anahtar kavram için verilen kelimelerin tekrar sayılarına ilişkin frekans tabloları oluşturularak bu tablolara uygun kesme noktaları saptanmış, bilişsel yapıyı ve kavramsal bağlantıları görmek için kavram ağı oluşturulmuştur (Tokcan, 2015). Kavram ağının oluşturulmasında Florida İnsan ve Makine Bilişi Enstitüsü tarafından oluşturulan ve ücretsiz kullanıma sunulan CMapTool programı kullanılmıştır. Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı) anahtar kavramına ilişkin toplam 851 kelime türetildiği ve bu kelimelerden en fazla tekrar edilen kelime sayısı ise 151 olmuştur. En çok tekrar edilen kelimedenden başlanarak 151-137, 136-122, 121-107, 106-92, 91-77, 76-62 olmak üzere 15'şerli kesme noktaları oluşturulmuş ve bu kelimeler arasından en fazla tekrar edilenden en az tekrar edilene doğru toplamda 6 kesme noktası meydana getirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgilerle ilişkili olduğunu düşündükleri cümlelere ilişkin içerik çözümlemeleri ve cümle niteliklerine göre tasnif yapılarak analiz işlemi tamamlanmıştır. Oluşturulan cümleler K1, K2, K248 biçiminde kodlanarak doğrudan alıntı olarak verilmiştir.

3. BULGULAR

Sosyal bilgiler öğretmen adayları tarafından “Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramına ilişkin türetilen kelimeler kavram ağlarında kesme noktasına uygun bir şekilde farklı renklerle gösterilmiştir. Anahtar kavrama ilişkin en çok tekrarlanan kelime 151 sayısı ile “Para” olmuştur. 15'şerli kesme noktasına göre oluşturulan ilk kavram ağı Şekil 1’de yer aldığı şekilde oluşturulmuştur.

Şekil 1. 151-137 Aralığında 1. Kesme Noktasında Çıkan Kelime

151-137 aralığında oluşturulan 1. Kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yalnızca 1 türettiği görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” kavramıyla “Para” kelimesini ilişkilendirdiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda finansal okuryazarlığın sosyal bilgiler öğretmen adaylarının zihninde para ile ilgili bir kavram olarak yer aldığı söylenebilir.

“Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramına ait 1. Kesme noktasına ilişkin öğretmen adaylarının oluşturmuş olduğu örnek cümleler:

“Toplum hayatında önemli etkilere sahip olan parayla ilgili finansal konular sosyal bilgiler dersinde yer alır.” (K23)

“Sosyal bilgiler dersi öğrencilere parayı bilinçli bir şekilde harcamayı, yerli malı kullanımı gibi konularda bilincin kazandırılmasını sağlamaktadır.” (K230)

“Öğrenciler daha para konusunda tutumlu olmayı ve bu tutumu çevresine yansıtmayı sosyal bilgiler dersiyile öğrenir. Kısacası çocuklar bu ders ile tasarrufu öğrenir.” (K218)

“İnsanların temel geçimini sağladığı araç para olup, öğrenciler toplumsal hayatta paranın önemini bu ders ile öğrenirler.” (K224)

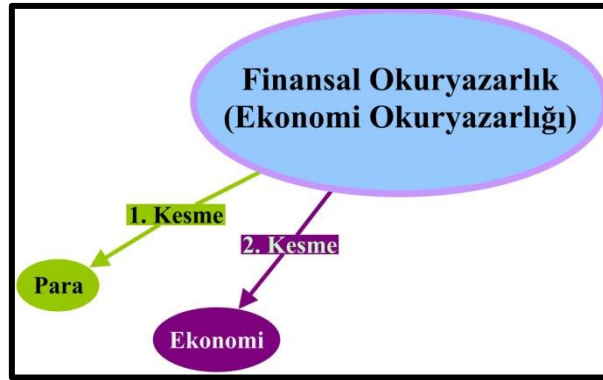
“Birey tasarruf bilincini sosyal bilgiler dersiyile kazanır ve bu durumda parasını ihtiyaçları doğrultusunda kullanmayı öğrenir.” (K225)

“Kişinin parasını düzgün kullanması, tasarrufu ve ekonomik faaliyetler aracılığıyla paranın nasıl kazanıldığı öğrencilere bu ders ile öğretilir.” (K226)

“Sosyal bilgiler israf ve tasarrufu çocuklara öğretir, bilinçlendirir ve bu sayede paranın bilinçli kullanımı sağlanır.” (K216)

“Osmanlı devleti döneminde hangi para hani maden üzerine bastırılmıştır bununla ilgili temel bilgileri sosyal bilgiler dersi sayesinde öğreniriz.” (K89)

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 1. Kesme noktasında sosyal bilgilerle ilişkilendirdikleri “Para” kelimesine ilişkin cümleler incelendiğinde; paranın toplum hayatındaki önemi, paranın bilinçli kullanılması ve bu kapsamda tasarruf edilmesine dair ifadeler yer verdikleri görülmektedir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 2018 programında ilk defa yer alan “Tasarruf” değerinin finansal okuryazarlıkla (ekonomi okuryazarlığı) daha etkili olacağı yönünde bir inanişaya sahip oldukları ifade edilebilir.

Şekil 2. 136-122 Aralığında 2. Kesme Noktasında Çıkan Kelime

136-122 olarak belirlenen 2. Kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) anahtar kavramıyla “Ekonomi” kelimesini eşleştirdikleri tespit edilmiştir. 2. Kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının para kelimesinden daha geniş bir içeriğe sahip olan ekonomi kelimesini eşleştirmeleri dikkat çekici bir bulgu olarak ifade edilebilir.

“Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramına ait 2. Kesme noktasına ilişkin öğretmen adaylarının oluşturmuş olduğu örnek cümleler:

“Sosyal bilgiler ekonomi bilimiyle ilgili temel kavramları içinde barındırır. Çünkü sosyal bilgiler toplumun temel yapısını içeriyor.” (K243)

“Sosyal bilgiler dersi ekonomiyle ilgili kavramları öğrenciye öğretir.” (K244)

“Sosyal bilgiler dersi öğrencilere ekonomilerini yöneterek, tasarruflu bir şekilde yaşamasına yardımcı olur.” (K220)

“Sosyal bilgiler bize ekonomiyi, gelir-gideri öğretir.” (K219)

“Ekonomi ve sosyal bilgiler arasında bir ilişki vardır. Sosyal bilgiler dersi ekonomiyle ilgili temel kavramları ekonomiden alır.” (K211)

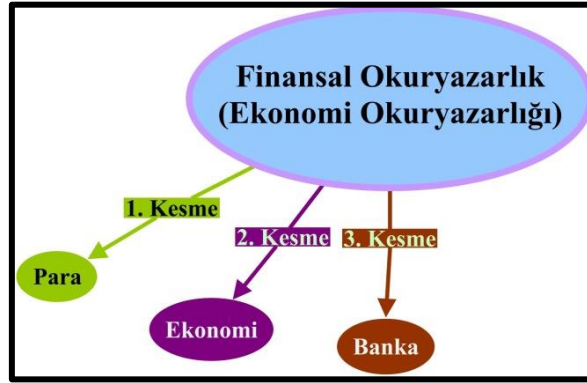
“Sosyal bilgilerde ekonomiyle ilgili temel kavramlar ve ekonomiyle ilgili olaylar öğretilir.” (K239)

“Çevremizde meydana gelen ekonomi sürecini anlamlandırmada sosyal bilgiler dersi çok önemlidir. Çünkü finansal düzeni bilmezsek etrafımızda meydana gelen gelişmeler hakkında bilgi sahibi olamayız.” (K223)

“Ekonomi, hayatın düzeni insanın yaşamı, çevrenin gelişimi açısından önemlidir bu yüzden sosyal bilgiler dersiyle bağdaşır.” (K35)

2. kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının “Ekonomi” kelimesiyle sosyal bilgileri ilişkilendirdikleri örnek cümleler incelendiğinde, sosyal bilgilerin ekonomiyle ilişkili temel kavramların öğrencilere kazandırıldığı, ekonominin toplum hayatındaki etkisinden dolayı sosyal

bilgilerin içinde yer aldığı ve birinci kesme noktasında oluşturulan cümlelere benzer bir şekilde tasarruf bilincinin kazandırılmasında sosyal bilgilerin önemine ilişkin bir yargıya sahip oldukları ifade edilebilir.

Şekil 3. 121-107 Aralığında 3. Kesme Noktasında Çıkan Kelime

121-107 aralığında oluşturulan 3. Kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) anahtar kavramıyla “Banka” kelimesini ilişkilendirdiği görülmektedir. 1. Kesme noktasının devamlılığı görülebilecek 3. Kesme noktasında öğretmen adaylarının parasal süreçlerin merkezi olarak kabul edilen “Banka” kelimesini eşleştirmeleri bilişsel yapılarında para ve bankanın bir birini çağrıştıran kelimeler olduğu ifade edilebilir.

“Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramına ait 3. Kesme noktasına ilişkin öğretmen adaylarının oluşturmuş olduğu örnek cümleler:

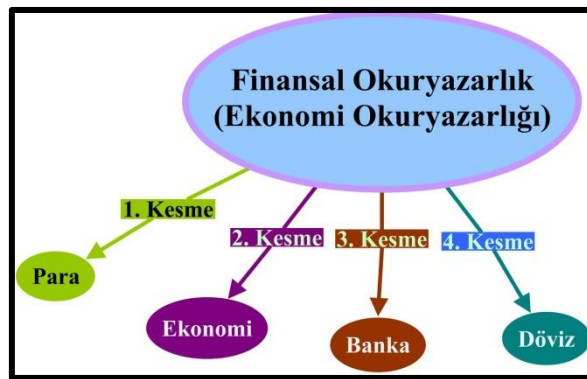
“Sosyal bilgiler dersi bankacılık ve finans alanında insanların ihtiyaç duyduğu temel bilgileri kazandırır.” (K212)

“Banka ve bankacılıkla ilgili bilgiler sosyal bilgiler dersiyle öğrencilere kazandırılır.” (K233)

“Öğrencilere vergi vermenin ve kamu bankalarının önemi anlatılarak vatandaşlık bilinci sosyal bilgilerle öğretilir.” (K168)

“Sosyal bilgiler dersi banka hakkında bilgi verir.” (K222)

Sosyal bilgiler öğretmen adayları finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile banka kelimesini yoğun bir şekilde ilişkilendirmesine karşın, banka ve sosyal bilgiler kavramıyla ilişkili bir cümle üretme konusunda sınırlı kaldıkları tespit edilmiştir. Öğretmen adaylarının üretmiş oldukları örnek cümleler incelendiğinde ise banka ve sosyal bilgiler arasındaki ilişkinin kurulamadığı, kurulan ilişkilerin ise zayıf denebilecek düzeyde kaldığı ifade edilebilir.

Şekil 4. 106-92 Aralığında 4. Kesme Noktasında Çıkan Kelime

106-92 aralığında oluşturulan 4. Kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile “Döviz” kelimesini ilişkilendirdiği tespit edilmiştir. Araştırmada oluşturulan meydana gelen 4 kesme noktasının 3’ünün para ile ilgili kavramlar olduğu dikkat çeken bir bulgu olarak ifade edilebilir. Öğretmen adaylarının anahtar kavramı yoğunlukla para ve parayla ilgili kavramlarla ilişkilendirdiği söylenebilir.

“Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramına ait 4. Kesme noktasına ilişkin öğretmen adaylarının oluşturmuş olduğu örnek cümleler:

“Sosyal bilgilerde ekonomik ülkeler arası ekonomik faaliyetlerde kazanılan dövizle ilişkin bilgi ders kapsamında öğretilir.” (K229)

“Yurtiçinde üretilen bir ürünün yurtdışına satışı ve satış sonucunda kazanılan dövizin ülke ekonomisine kazandırıldığı sosyal bilgiler dersiyle öğrenciye öğretilir.” (K87)

“Her ülkenin farklı bir para birimi olduğu ve bu para biriminin ülkemizde döviz olarak karşılık bulduğu öğretilir.” (K90)

“Farklı ülkelere ait paralar ve bu paraların diğer ülkelerin ekonomilerindeki yerine ilişkin öğrencinin sahip olması gereken temel bilgiler öğrenciye kazandırılır.” (K72)

“Para birimlerini finansal okuryazarlıkla, finansal okuryazarlığı da sosyal bilgilerle öğreniriz.” (K72)

Sosyal bilgiler ve döviz kelimesine ilişkin öğretmen adaylarının oluşturdukları örnek cümleler incelendiğinde; öğretmen adaylarının sosyal bilgiler öğretim programında yer alan “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanında yer alan temel bilgiler ışığında döviz ve sosyal bilgileri ilişkilendiren cümleler oluşturduğu söylenebilir.

Şekil 5. 76-62 Aralığında 6. Kesme Noktasında Çıkan Kelime

91-77 olarak belirlenen 5. Kesme noktasında öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) anahtar kavramı ile herhangi bir kelimeyi ilişkilendiremediği, 76-62 olarak belirlenen 6. Kesme noktasındaysa “Ticaret” kelimesini ilişkilendirdiği görülmektedir.

“Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramına ait 6. Kesme noktasına ilişkin öğretmen adaylarının oluşturmuş olduğu örnek cümleler:

“Sosyal bilgilerde yer alan küresel bağlantılar öğrenme alanı ve üretim, tüketim ve dağıtım alanı sayesinde uluslararası ticaretin nasıl oluştuğunu öğrenir.” (K157)

“Ülkelerin gelişmelerinde ticaretin etkisi ve bu etki durumunun nasıl meydana geldiğine ilişkin değişimler öğrenciye kavratılır.” (K123)

“Ülkelerin gelişiminde ticaretin etkisi, ekonomik faaliyetlerin ticaretle ülkenin farklı yerlerine nasıl dağıtıldığı Üretim, Dağıtım ve Tüketim öğrenme alanında öğrencilere öğretilir.” (K77)

“Sosyal bilgiler dersi çocuklara ülkesinde yetiştirilen tarım ürünlerini, madenleri ve bunların ticaretle yer alma durumu konusunda bilinçli olmasına yardımcı olur.” (K217)

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ticaret ve sosyal bilgileri ilişkilendirdiği örnek cümleler incelendiğinde, küresel bağlantılar öğrenme alanı ile üretim dağıtım ve tüketim öğrenme alanının temel alındığı görülmektedir.

4. SONUÇ

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlığa (ekonomi okuryazarlığı) ilişkin bilişsel yapılarının incelenmesinin amaçlandığı çalışmada “Finansal Okuryazarlık (Ekonomi Okuryazarlığı)” anahtar kavramıyla ilişkilendirilen kelimelerden en çok tekrar edilen “Para” (151 tekrar) kelimesi temel alınarak 15’şerli kesme noktası oluşturulmuş ve araştırma kapsamında 6 kesme noktası ve 5

kelime (Para, Ekonomi, Banka, Döviz, Ticaret) elde edilmiştir. 1. Kesme noktasında öğretmen adaylarının anahtar kavramla para kelimesini ilişkilendirdiği ve bu ilişkilendirmede paranın temel ihtiyaçların karşılanmasında kullanılan bir araç olması, tarihsel süreç içerisinde paranın insan yaşamı üzerinde olan etkisini dikkate almalarının etkili olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak öğretmen adaylarının para kelimesinin ilişkilendirilmesinde bireyin sahip olduğu bütçeyi ya da parayı bilinçli bir şekilde kullanması ve tasarrufun sosyal bilgiler dersinde kazandırılması noktasında para-sosyal bilgiler ilişkisini kurduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan becerilerden biri olan finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile tasarruf değerinin bireyde sağlanabilmesi adına gerekli olduğu yönünde öğretmen adaylarının bir düşünceye sahip olduğu ifade edilebilir. Nitekim Çakmak ve Arıkan (2021) da finansal okuryazarlığın (ekonomi okuryazarlığı) temel bileşenlerini tasarruf, bütçe ve harcama kavramlarıyla açıklamaktadır. Buna ek olarak Çakmak ve Arıkan (2021), tasarrufu mal veya paranın biriktirilmesi olarak ifade etmektedir. Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının anahtar kavram ile para kelimesini birincil düzeyde ilişkilendirmesinin temel noktada finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) hakkında temel bilgiye sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Sarıgül (2019), finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) kavramını bir kişinin parasal konularda geliştirmesi gereken tutum, davranış, bilgi ve beceri yetkinlikler olarak ifade etmektedir.

2. kesme noktasında sosyal bilgiler öğretmen adayları anahtar kavram ile ekonomi kelimesini ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler ve ekonomi ilişkilendirilerek kurulan kelimeler ışığında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının Sosyal bilgilerin ekonomiyle ilgili temel kavramları içerdiği, ekonomi ve sosyal bilgiler arasında bir ilişki olduğu ve ekonominin toplumsal hayattaki önemi göz önüne alınarak sosyal bilgiler dersiyle bağdaştığı yönünde bir düşünceye sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Yılar (2019), ekonominin bir sosyal bilim olması nedeniyle sosyal bilgiler ve ekonomi arasında bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Sosyal bilgilerin tanımına ilişkin olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yapmış olduğu tanımlama da "bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olmak amacıyla, tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimlere ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan..." ders olduğu ifade edilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005). Bu bağlamda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinin içeriğini oluşturan sosyal bilimlerden biri olan ekonomi kavramını sosyal bilgiler dersiyle ilişkilendirmelerinin doğru bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Finansal okuryazarlığın, bireyin ekonomik durumunu etkin bir şekilde yönetme yeteneği olarak (Balaza ve diğerleri, 2021) tanımlandığı göz önüne alındığında öğretmen adaylarının kurdukları ilişkinin doğru olduğu söylenebilir.

Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 3. Kesme noktasında finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile banka kelimesinin ilişkilendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Finansal sistemler içerisinde banka ve bankacılık kavramının etkisi günümüzde daha yoğun hissedilmektedir. Öğretmen adaylarının da bu düşünceden hareketle anahtar kavramla banka kelimesini ilişkilendirdiği düşünülmektedir. Özellikle lisans eğitimleri süresince sahip oldukları gelirlerin (burs, aile desteği vb.) bankacılık sistemi üzerinden kendilerine ulaşması öğretmen adaylarında finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) kavramı ile banka kelimesinin ilişkilendirilmesi üzerinde önemli bir etkisi olduğu ifade edilebilir. Kılıç, Ata ve Seyrek (2015) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada lisans öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri açısından başarı düzeylerinin en yüksek olduğu alanının bireysel bankacılık alanı olduğu bulgusu bu görüşü destekler niteliktedir. Banka kelimesiyle sosyal bilgilerin ilişkisinin kurulduğu katılımcı cümleleri incelendiğinde ise; öğretmen adaylarının banka ve sosyal bilgiler arasındaki ilişki kuramadıkları ifade edilebilir. Çünkü sosyal bilgiler ekonomiyle ilgili bilgileri içermesine karşın banka ve bankacılık hakkında bilgiler sunmamaktadır.

4. kesme noktasında öğretmen adaylarının anahtar kavram ile döviz kelimesiyle döviz kelimesinin ilişkili olduğu yönünde bir anlayışa sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) anahtar kavramı ile döviz kelimesini ilişkilendirmesinde, ülkemizdeki döviz kurunda meydana gelen dalgalanmaların etkisi olduğu söylenebilir. Özellikle ülkemizde altın ve dövizin toplumsal açıdan birer yatırım aracı olarak görüldüğü gerçekliğinin de bu durumun meydana gelmesinde etkili olduğu ifade edilebilir. Bağcı ve Arabacı (2019) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, lisans öğrencilerinin en çok yatırım yaptığı finansal aracın altın olduğu, bunu takip eden diğer en yüksek yatırım aracının ise döviz olduğu bulgusu bu görüşü destekler niteliktedir. Anahtar kavramla ilişkilendirilen ekonomi kelimesiyle sosyal bilgilerin ilişkilendirildiği cümleler incelendiğinde ise, bu durumun eğitim boyutunda ele alındığı

sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının dövizin uluslararası ticaret ve ilişkilerle sağlandığı, bunun da “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanıyla ilişkili olduğunu ifade etmektedirler. Milli Eğitim Bakanlığı 2018 sosyal bilgiler öğretim programında ilgili öğrenme alanına ilişkin olarak; fikirlerin, insanların, sermayelerin, bilgilerin, teknolojilerin, kültürel ve siyasi açıdan sınırları aştığını ifade ederek, öğrencilerin bu ilişkileri kavrama ve değerlendirme noktasında bilinç sahibi olması gerektiği vurgulanmaktadır (MEB, 2018). Buna ek olarak, 5.sınıf sosyal bilgiler dersi 1. Kazanım, 6.sınıf sosyal bilgiler dersi 2. Kazanım ve 7.sınıf sosyal bilgiler dersi 2. Kazanımı öğretmen adaylarının düşüncesini destekler bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır.

91-77 olarak belirlenen 5. Kesme noktasında öğretmen adaylarının anahtar kavramla herhangi bir kelimeyi ilişkilendirmediği, 76-62 olarak belirlenen 6. Kesme noktasında ise anahtar kavram ile banka kelimesini ilişkilendirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile ilişkili olduğunu düşündükleri ilk 4 kelime incelendiğinde bunların 3’ünün parayla ilgili kavramlar olduğu 1’inin genel kapsayıcı bir kelime olduğu dikkat çeken bir sonuçtur. Anahtar kavramla ilgili ilişkili olduğu düşünülen 4 kelimeye kıyasla 6. Kesme noktasında oluşturulan kelimenin finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ilişkisinin öğretmen adaylarının bilişsel yapılarında daha zayıf yer aldığı söylenebilir. Buna karşın Yerdelen-Kaygın (2020) nasıl bir ticaretin yapılacağı, bunun zamanlamasının anlaşılması ve başarılı ticaretin anahtarı olarak finansal okuryazarlığın olduğunu ifade etmektedir. Öğretmen adaylarının ticaret ve kavramı ile sosyal bilgiler dersi arasındaki ilişkiye dair olarak sosyal bilgiler dersi “Üretim, Dağıtım ve Tüketim” öğrenme alanını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen adaylarının oluşturduğu cümleler ve öğrenme alanına ilişkin açıklamalar dikkate alındığında ikisi arasında bir tutarlılığın olmadığı görülmektedir. Zira bu öğrenme alanında; ülke kaynaklarının sınırlı olma durumunu kavrama, var olan kaynakların korunmasını gerekliliği, yaşanan bölgenin ekonomik koşullarının incelenmesi ve bu koşulların geliştirilmesi adına çaba gösterilmesi beklentisi yer almaktadır (MEB, 2018).

Bağımsız olmak için uygulamaya başlayan bireyler olarak öğrencilerin finansal yönetimde, finansal hizmetlere daha iyi ve daha fazla erişmesi, kendisini ve ailesini günümüz toplumunda finansal olarak güvence altına alması, ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri, tutum ve değerleri finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile kazanabilir (Pavelková, 2021; Saritha ve Srivinas, 2019; Van Rooij, Lusardi ve Alessie, 2011; Wahyuni ve Rahimakumullah, 2020). Bu gerçeklikten ve araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle; geleceğin sosyal bilgiler dersinin yürütücüsü olacak olan öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) ile ilgili temel bilgi ve becerilerle donatılması adına yükseköğretim kurumlarında okutulan “Genel Beşeri ve Ekonomik Coğrafya” ve “Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası” ders içeriklerinin finansal okuryazarlık (ekonomi okuryazarlığı) bağlamında geliştirilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Bağcı, H. ve Arabacı, S. M. (2019). Finansal okuryazarlık düzeyinin ve finansal okuryazarlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Business and Management Studies: An International Journal*, 7(3), 68-88.
- Balaza, E. J. M., Diama, K. C., Torrenueva, J. L. A., Alicaya, A., Ortiz, M. N. & Inocian, R. B. (2021). Financial literacy integration in the k to 12 social studies curricula in the Philippines: Basis for a contextualized covid-19 teaching model. *Psychology and Education Journal*, 58(3), 802-813.
- Balbağ, M. Z. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının kelime ilişkilendirme testi kit kullanılarak kütle ve ağırlık kavramlarına ilişkin bilişsel yapılarının belirlenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi Estüdam Eğitim Dergisi*, 3(1), 69-81.
- Baysa, E. ve Karaca, S. S. (2016). Finansal okuryazarlık ve banka müşteri segmentasyonları üzerine bir uygulama. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (71), 109-126.
- Çakmak, Z. ve Arıkan, İ. (2021). Eğitimde Finansal (Ekonomik) Okuryazarlık. Erol Koçoğlu (Ed.), *Eğitimde Okuryazarlık Becerileri-I* içinde (s. 279-301). Ankara: Pegem Akademi.
- Deveci, H., Çengelci Köse, T. ve Gürdoğan Bayır, Ö. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramına ilişkin bilişsel yapıları kelime ilişkilendirme testi uygulaması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(16), 101-124.
- Doğan, M. (2019). Türkiye finansal okuryazarlık araştırması. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 54(4), 1602-1620.

- Doğan, M. B. A. (2020). İslami finans okuryazarlığı ve finansal tercihlere etkisi. *BDDK Bankacılık ve Finansal Piyasalar Dergisi*, 14(1), 69-98.
- Elmas, B. ve Yılmaz, H. (2016). Finansal okuryazarlık: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir çalışma. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 115-140.
- Er, B. ve Çetintaş, M. (2018). İşçilerde finansal okuryazarlık: Finansal bilgi, tutum ve davranış eksenli bir araştırma. *Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(2), 61-71.
- Erol, H. (2017). Ortaokul öğrencilerinin harita okuryazarlık becerilerine ilişkin bir değerlendirme. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 7(3): 425-457.
- Gui, Z., Huang, Y. ve Zhao, X. (2021). Whom to educate? Financial literacy and investor awareness. *China Economic Review*, (67), 1-22.
- Gül, G. (2007). Okuryazarlık sürecinde aile katılımının rolü. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 8(01), 17-32.
- İnel, Y., Akar, C. ve Uztemur, S. (2016). Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin yönetim biçimleri kavramlarına yönelik algılarının kelime ilişkilendirme testi aracılığıyla tespiti. *Journal Of History School*, 9(XXVIII), 523-540.
- Kaya, B., ve Akış, A. (2015). Coğrafya öğrencilerinin hava kavramıyla ilgili bilişsel yapılarının kelime ilişkilendirme testi ile belirlenmesi. *Journal of Turkish Studies*, 10(7), 557-557.
- Kaya, M. F. ve Taşdere, A. (2016). İlkokul türkçe eğitimi için alternatif bir ölçme değerlendirme tekniği kelime ilişkilendirme testi. *Journal of Turkish Studies*, 11(9), 803-803.
- Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (66), 129-150.
- Köksal, H. (2013). Eleştirel Okuryazarlık. Ebru Gençtürk ve Kadir Karatekin (Ed.), *Sosyal Bilgiler İçin Çoklu Okuryazarlıklar* içinde (s. 114-135). Ankara: Pegem Akademi.
- Lusardi, A., Mitchell, O. S. ve Curto, V. (2010). Financial literacy among the young. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358-380.
- Malekpour, M., Fazlzadeh A., ve Jabarzadeh, Y. (2021). Financial literacy and portfolio diversification: The role of moderators. *Journal of Economics and Economic Education Research*, 22(2), 1-27,
- Milli Eğitim Bakanlığı (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 4-5. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar)*. Erişim adresi: <http://mufredat.meb.gov.tr/dosyalar/201812103847686-sosyal%20b%20c4%b0lg%20c4%b0ler%20c3%96%20c4%9eret%20c4%b0m%20program%20.pdf>
- Önal, N. (2017). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bölümlerine yönelik bilişsel algılarının kit aracılığıyla incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18(2), 255-272
- Padil, M. H., Kasim, E. S., Muda, S., Ismail, N. ve Zin, N. (2021). Financial literacy and awareness of investment scams among university students. *Journal of Financial Crime*, 29(1), 355-367.
- Pavelková, J. (2021). Financial literacy as one of the professional competencies of social workers to prevent or solve socio-economic problems. *Clinical Social Work and Health Intervention*, 12(1), 69-74.
- Rospinoedji, D., Saudi, N.S.M., Baker, R., ve Zamri, M.N. (2021). The determinants of employees's financial literacy. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(11), 1191-1198.
- Sarıgül, H. (2019). *A'dan Z'ye Finansal Okuryazarlık*. İstanbul: Der Yayınevi.
- Saritha, G. & Srivinas, K. (2019). Financial Literacy Levels of Commerce Students- A Select Study. *Impact: International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature (IMPACT: IJRHAL)*, 7(5), 507-516.

- Sönmez, Ö. F., İrşi, E., Önlü, M. ve Polat, U. (2019). 2018 Ortaokul öğretim programlarının hukuk okuryazarlığı açısından incelenmesi. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 20(2), 906-928.
- Taşdere, A., Özsevgeç, T. ve Türkmen, L. (2014). Bilimin doğasına yönelik tamamlayıcı bir ölçme aracı kelime ilişkilendirme testi. *Fen Bilimleri Öğretimi Dergisi*, 2(2), 129-144.
- Tokcan, H. (2015). *Sosyal Bilgilerde Kavram Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ünlüer, G. (2021). Sosyal bilgiler dersinde finansal okuryazarlık becerisinin etkinlikler yoluyla kazandırılmasına ilişkin eylem araştırması. *Uluslararası Beşeri Bilimler ve Eğitim Dergisi*, 7(15), 277-303.
- Van Rooij, M., Lusardi, A. ve Alessie, R. (2011). Financial literacy and stock market participation. *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472.
- Wahyuni, H. S. ve Rahimakumullah, M. A. A. (2020). Financial literacy for newcomer students in bandung city in facing the covid quarantine19 (case study concerning financial literacy in new students in bandung city facing the covid quarantine19). *Solid State Technology*, 63(3), 5147-5151.
- Yeh, T. M. ve Ling, Y. (2021). Confidence in financial literacy, stock market participation, and retirement planning. *Journal of Family and Economic Issues*, (43), 1-18.
- Yerdelen-Kaygın, C. (2020). Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık konusundaki görüşlerinin tespiti. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19, 54-72.
- Yılar, M. B. (2019). Sosyal Bilgiler Eğitimi ve Ekonomi İlişkisi. Cihan Kara (Ed.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (s. 168-192). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.